

Maakt de Grote Alexanderparkiet furore?

De Grote Alexanderparkiet is de 'grote broer' van de Halsbandparkiet. Beide soorten lijken sterk op elkaar. De Nederlandse populatie van de Halsbandparkiet telt inmiddels 27.500 - 28.000 individuen. Ook de Grote Alexanderparkiet neemt de laatste jaren rap in aantal toe. Hoe snel is deze toename gegaan?

Grote Alexanderparkieten komen van oorsprong uit Zuidoost-Azië. De soort is inheems van Pakistan in het westen tot en met Vietnam in het oosten. Hier bewoont de parkiet droge en vochtige laaglandbossen inclusief mangroves, maar ook cultuurlandschappen zoals plantages en parken. In het natuurlijke verspreidingsgebied worden Grote Alexanderparkieten bedreigd door stroperij ten behoeve van de handel, en door inkrimping van het leefgebied als gevolg van boskap. De soort staat op de internationale Rode Lijst van IUCN met de status *Near Threatened*. Tegelijkertijd zijn buiten het natuurlijke verspreidingsgebied succesvolle vrij vliegende populaties ontstaan in stedelijk gebied, waaronder in China, Japan, het Midden-Oosten en West-Europa. Deze tegenstrijdige ontwikkeling staat bekend als de beschermings-invasie-tegenstelling (of *conservation invasion paradox*, kortweg CIP): een fenomeen dat wereldwijd is vastgesteld bij tenminste 174 terrestrische diersoorten van de internationale Rode Lijst.

In steden hebben Grote Alexanderparkieten een voorkeur voor oude parken met grote bomen. In Europa werd het eerste broedgeval vastgesteld in 1988 in Wiesbaden, in Nederland in 2006 in het Beatrixpark in Amsterdam. In Nederland is momenteel één lokale populatie van de Grote Alexanderparkiet, die vrijwel volledig leeft in en rond Amsterdam. Deze vogels slapen op één grote slaappleaats in het Oosterpark. In andere plaatsen verblijven, soms langere tijd, ook kleine groepjes of losse individuen, bijvoorbeeld in Haarlem en Groningen. In dit artikel is gepoogd om de aantalsontwikkeling van de prille Nederlandse populatie van de Grote Alexanderparkiet met terugwerkende kracht te reconstrueren.

Lastig te tellen

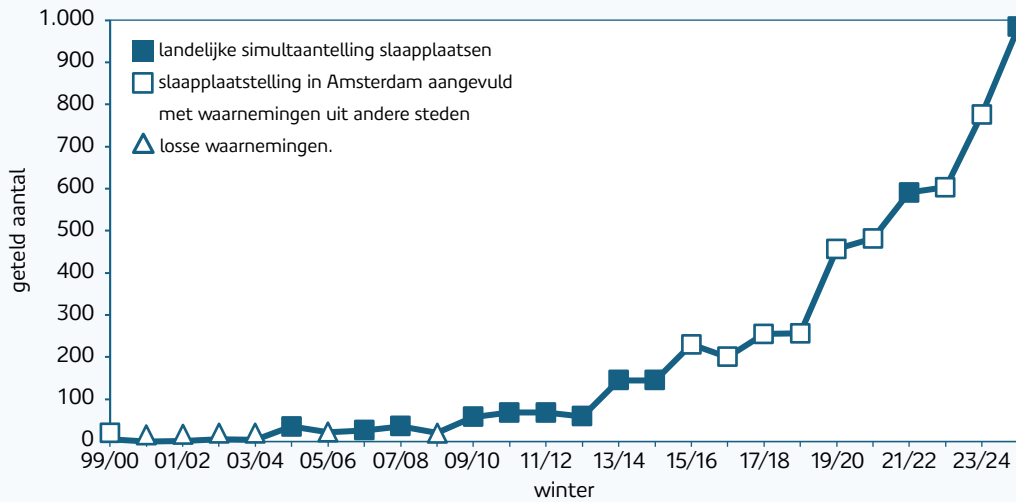
Het in kaart brengen van het aantal parkieten is geen eenvoudige klus. Dit geldt voor zowel Halsbandparkieten en Grote Alexanderparkieten. De vogels houden zich overdag in groepjes op in stedelijk gebied, dat per definitie lastig te overzien is. Bovendien verplaatsen de parkieten zich veel, wat betrouwbare tellingen overdag nog verder reduceert. De vogels gebruiken 's nachts echter gemeenschappelijke slaappleaatsen, die voor hen dermate belangrijk zijn dat ze bereid zijn om grote afstanden te overbruggen. Op deze slaappleaatsen kunnen de aantallen relatief eenvoudig worden vastgesteld.

Slaappleaatsstellingen vormen dus de basis van het bepalen van de populatieomvang van parkieten. Landelijke (simultane) slaappleaatsstellingen van parkieten zijn door Sovon voor het eerst georganiseerd in 2004 in het kader van het Jaar van de Halsbandparkiet. Vervolgens zijn in de winters 2009/2010 tot en met 2014/2015, de winter 2021/2022 en recent in de winter 2024/2025 slaappleaatsstellingen georganiseerd. Simultaantellingen zijn echter niet uitgevoerd in de tussenliggende jaren. Daarom is voor de reconstructie van de populatieontwikkeling van de Grote Alexanderparkiet ook gebruik gemaakt van slaappleaatsstellingen uit andere jaren uit de database van Sovon. Waar nodig zijn deze aangevuld met slaappleaatsstellingen uit het archief van de Vogelwerkgroep Amsterdam en Waarneming.nl. De Vogelwerkgroep Amsterdam en de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland hebben in sommige jaren op eigen initiatief simultaantellingen gehouden, waarvoor alle lof.

Voor jaren waarin geen simultaantellingen waren, is op de volgende manier het aantal Grote Alexanderparkieten berekend: de slaappleaatsstelling tussen oktober en februari met het hoogste aantal – meestal het Oosterpark in Amsterdam –, aangevuld met het hoogst getelde aantal in die maand uit andere gemeenten. Voor jaren waarvan géén slaappleaatsgegevens beschikbaar zijn, is gepoogd om op basis van losse, uitsluitende waarnemingen een schatting te maken van de minimale populatiegrootte.

◀ Een paar Grote Alexanderparkieten in Amsterdam, met het vrouwtje in een hol in een oude boom. Foto: Harvey van Diek

▶ Slaappleaatsstelling in Amsterdam. Foto: Harvey van Diek

◀ *Figuur 1. Aantalsontwikkeling van de Grote Alexanderparkiet in Nederland (aantal getelde exemplaren) per winter.*

Razendsnelle toename

De eerste melding van Grote Alexanderparkiet in Nederland stamt uit 1990. Vanaf 2000 wordt de soort in ons land jaarlijks gemeld. Tot en met 2013 bleef het aantal schommelen op een laag niveau van enkele tientallen individuen. Tijdens de landelijke simultaantelling in december 2013 werden voor het eerst meer dan honderd Grote Alexanderparkieten geteld. Vanaf dat moment ging het snel. Twee jaar later, in december 2016, werd de grens van tweehonderd individuen gepasseerd. In 2019 waren dit er meer dan 450, en tijdens de landelijke simultaantelling in de winter 2021/22 werden 591 Grote Alexanderparkieten geteld. Inmiddels nadert de landelijke populatie de magische grens van duizend individuen: in januari 2025 werden 985 Grote Alexanderparkieten geteld (figuur 1).

Blik in de toekomst

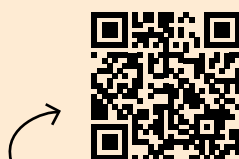
De exponentiële aantalstoename van de Grote Alexanderparkiet is zeer recent. Dit maakt het lastig in te schatten wat de verdere ontwikkeling zal zijn. De soort is een standvogel met neiging tot zwerven na het broedseizoen. Tot en met het afgelopen broedseizoen werd de soort amper waargenomen buiten de regio Haarlem/Amsterdam. Maar in 2024 werden in de maanden augustus tot en met november verschillende groepjes ver buiten het bekende verspreidingsgebied waargenomen. In Noord-Holland werden Grote Alexanderparkieten noordelijk waargenomen tot en met Wieringen, en zelfs enkele individuen op Texel. Naar het zuiden werden waarnemingen gedaan tot in de stad Utrecht. Het ging in totaal om zeker meer dan vijftig vogels verdeeld over verschillende groepjes, maar het is bekend dat de overdag waargenomen aantallen niet representatief zijn voor de werkelijke populatiegrootte. Het is dus aannemelijk dat bij deze expansie meer individuen betrokken waren. In de wintermaanden december en januari waren alle vogels weer terug op de gemeenschappelijke slaappleas in het Oosterpark en werden buiten de hoofdstad nog amper Grote Alexanderparkieten gemeld. Of deze rondzwervingen de voorbode zijn van uitbreiding van het leefgebied in het komende broedseizoen of daarna, zal moeten blijken. We wachten af en blijven tellen.

— Jip Louwe Kooijmans

Meer van dit soort artikelen lezen? Word lid van Sovon!

Dit artikel verscheen in Sovon-nieuws. Sovon geeft vier maal per jaar Sovon-nieuws uit. Het blad vormt een belangrijk medium waarmee we onze leden voorzien van onder andere verenigingsnieuws, eerste resultaten uit de projecten en nieuwe publicaties. Leden van Sovon krijgen Sovon-nieuws automatisch thuisgestuurd.

Lees meer over Sovon-nieuws
op sovon.nl/sovon-nieuws

